

ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ВТОРИЧНАТА ОНКОПРОФИЛАКТИКА В БЪЛГАРИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОРГАНИЗИРАН ПОПУЛАЦИОНЕН СКРИНИНГ

Нигяр Джафер

EXPERT OPINION ON THE ORGANISATION OF SECONDARY CANCER PREVENTION IN BULGARIA AND OPPORTUNITIES FOR ORGANISED POPULATION SCREENING

Nigyar Dzhafer

Резюме: *Към настоящия момент в България все още няма организирана популационна скринингова програма за онкологични заболявания, въпреки становищата на професионални организации, институции, експерти и НПО за необходимостта от такава. Остава тревожна възходящата тенденция по отношение заболяемост и смъртност при локализации, подлежащи на скриниране като рак на млечна жлеза, рак на маточна шийка и коло-ректален карцином при обратна тенденция в други европейски страни и САЩ, където е въведен популационен скрининг. Целта на изследването бе да се проучи мнението и оценката на здравните експерти, работещи в здравната сфера за структурните, организационни и методологични проблеми при функционирането на системата за онкопрофилактика в България; бариерите за въвеждане на организирана популационно-базирана скринингова програма; както и да се оцени приключилата програма „Спри и се прегледай“.*

Ключови думи: *скрининг (вторична онкопрофилактика), бариери, „Спри и се прегледай“*

Summary: *An organised population screening programme is absent in Bulgaria to-date, despite the positions stipulating the necessity of such a programme and expressed by professional organisations, institutions, experts and non-governmental organisations. The upward trend of morbidity and mortality remains in cases of cancer types subject to screening such as breast cancer, cervical cancer and colorectal cancer whilst this trend is in the opposite direction in other European countries and the USA where population screening has been introduced. The current study aimed to examine the opinions and evaluations of medical experts working in the health sector with a focus on the structural, organisational and methodological problems with the functioning of the cancer prevention system in Bulgaria, to look at the barriers to the introduction of an organized population-based screening programme, and to evaluate the completed “Stop and get checked” programme.*

Key words: *screening (secondary cancer prevention), barriers, “Stop and get checked”*

АНАЛИЗ НА ИНДИКАТОР ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО В БОЛНИЧНАТА СПЕШНА ПОМОЩ

Николай Хубанов

ANALYSES OF AN INDICATOR OF QUALITY ASSESSMENT IN EMERGENCY DEPARTMENT Nikolay Hubanov

Резюме: Документално ретроспективно проучване за периода януари-декември 2015 г. установи и анализира релевантността на въведен индикатор за оценка на качество на дейности в спешни приемни отделения: „Структура на заболяемост по диагнози и несъответствие на диагнози при дехоспитализация”. Проучването доказва, че в УМБАЛ „Александровска” ЕАД индикаторът е статистически незадоволителен по сила, чувствителност и специфичност критерий ($AUC=0.583; p<0.001$). Установихме, че моделът на финансиране на лечебните заведения създава условия за системна грешка при оценяването на качеството на медицински дейности в спешни отделения при прилагането на този показател.

Ключови думи: Индикатор за оценка на качеството; спешно приемно отделение; заболяемост; съвпадение по диагнози

Summary: Documentary retrospective study in January-December 2015 analyzed the relevance of the introduced indicator for an quality assessment of medical activities in emergency department: "Structure of morbidity in diagnoses and inconsistency of diagnoses at hospital discharge." The study proves that in hospital "Alexandrovska" the indicator is statistically unsatisfactory in strength, sensitivity and specificity criteria ($AUC = 0.583; p < 0.001$). We found that the model of financing of medical institutions creates conditions for systematic error in the quality assessment of the emergency wards.

Key words: Indicator of quality assessment; emergency department; morbidity; matching diagnose

САНИТАРНО-МИКРОБИОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА ДЕТСКИ ПЯСЪЧНИЦИ
Момчил Сиджимов, Весела Георгиева, Валери Методиев

**SANITARY-BACTERIOLOGICAL ASSESSMENT OF SANDPITS AND SANDBOXES OF
PUBLIC PLAYGROUNDS**
Momchil Sidjimov, Vesela Georgieva, Valeri Metodiev

Резюме: „Наредба № 1 за условията и реда за устройството и безопасността на площадките за игра“ (ДВ бр. 10/2009г., изм. бр. 27/2013 г.), регламентира актуалните изисквания по отношение изграждането на детски игрални площадки, като в следствие общините, вкл. Столична община, пристъпиха към изграждане или рехабилитация на множество такива съоръжения. Понастоящем те са налични в обществените паркове на гр. София, при изключително висока функционална натовареност. С принос към осигуряване безопасността за децата, ползващи съоръженията, Националният център по обществено здраве и анализи, организира и проведе специализирано хигиенно проучване със санитарно-микробиологична оценка на състоянието на детските пясъчници.

Ключови думи: индикаторни микроорганизми, детски пясъчници, здравен риск

Summary: In Bulgaria, Ordinance No. 1 of 12 Jan. 2009 on the Terms and Conditions for the Structure and Safety of Playgrounds (SG No. 10/2009) set the new requirements for children playgrounds. Subsequently, many municipalities, including the Sofia Greater Municipality started the construction or rehabilitation of a number of such facilities, which are currently available in the public parks and areas, with extremely high functional load. With a contribution to ensure the health safety of those facilities, the National Center for Public Health and Analyses (NCPHA) organized a sanitary-bacteriological investigation on the quality of the playgrounds sand in Sofia city.

Key words: indicator bacteria, sandpit, sandbox, health risk

МОДЕЛ НА АКТИВНОСТТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ НА ХРАНИТЕЛНИ И КОЗМЕТИЧНИ ПРОДУКТИ

Стефан Великов, Андрей Кехайов

MODEL OF ACTIVITY OF FOOD AND COSMETIC PRODUCT'S CONSUMERS

Stefan Velikov, Andrey Kehayov

***Резюме:** Пълната прозрачност относно състава и количеството на биологично активни компоненти в продуктите до голяма степен определя и активността на потребителите. На базата на съвременни информационни технологии е предложено структурно описание на потребителската активност, позволяващо многоцелево и многократно използване. Статията предлага информационен модел, описващ връзката между пазара на хранителни и козметични продукти и активността на потребителите в светлината на биологично активните компоненти.*

***Ключови думи:** модел на активност, хранителни и козметични продукти*

***Summary:** Full transparency about the composition and quantity of biologically active components in food and cosmetic products in the highest degree determines the consumer's activity. Based on the resent information technologies the structural description of user's activities for multiple and multipurpose use is suggested. The article gives new information model of relationship between the market of food and cosmetic products and consumer's activity in context of bio active components.*

***Key words:** model of activity, food and cosmetic products*

КОМУНИКАЦИОННИ УМЕНИЯ ПРИ ОБУЧЕНИЕ НА МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ
Иво Димитров, Елена Христова, Невен Енчев, Магдалена Александрова

COMMUNICATION SKILLS IN THE PROCESS OF TRAINING OF NURSES
Ivo Dimitrov, Elena Hristeva, Neven Enchev, Magdalena Aleksandorva

***Резюме:** В статията се обсъжда нарастващото значение на комуникацията и формирането на комуникационни умения в процеса на обучение на медицински сестри. Формиране на умения да се партнира с другите медицински сестри в екипа. Предлагат се конкретни методи и подходи за решаване на този важен въпрос в ежедневноста дейност на медицинския персонал.*

***Ключови думи:** комуникационни умения, комуникация, работа в екип, обучение*

***Summary:** The article discusses the growing importance of communication and the formation of communication skills in the process of training of nurses. Formation of skills to partner with other nurses in the team. There are specific methods and approaches to address this important issue in the daily activities of medical personnel.*

***Key words:** communication skills, communication, teamwork, education*

МОТИВАЦИОННИ НАГЛАСИ НА СТУДЕНТИ ПЪРВОКУРСНИЦИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ "УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ" В МУ-СОФИЯ

Антония Трендафилова

MOTIVATIONAL ATTITUDES OF FRESHMEN STUDENTS, MAJORING IN "HEALTH CARE MANAGEMENT" AT THE FACULTY OF PUBLIC HEALTH-SOFIA

Antonia Trendafilova

Резюме: Очакванията и нагласите на обучаваните студенти пораждат необходимост от мотивация, която може да се определи като система от подбуди, предизвикващи активност в обучението. И тъй като в настоящето проучване студентите първокурсници са медицински специалисти, които надграждат своето образование, в светлината на тезата „учене през целия живот“, можем в съдържателен план да определим стимулиращите ги мотиви: постоянен интерес да се овладеят знания и умения за нещо ново и непознато, осъзнат интерес към конкретната учебна дисциплина, активно участие в учебния процес, стремеж към изграждането им като успешни управленци в здравеопазването.

Настоящото проучване на мотивационните нагласи на студенти първокурсници, със специалност „Управление на здравните грижи“ по своята същност е микропроучване, което не претендира за изчерпателност, но дава възможност да се получи предварителна представа за нагласите и очакванията им от тяхното образование.

Ключови думи: мотивация, стимулиращи мотиви, подбуди, потребности, осъзнати нужди, нагласи, очаквания.

Summary: Expectations and attitudes of students is a need of motivation, which can be defined as a system of incentives causing activity in training. And as in the present study students freshmen are medical professionals who build their education in light of the concept of 'lifelong learning', we in meaningful plan to determine stimulating them grounds: constant interest to master the knowledge and skills to something new unknown conscious interest in a particular discipline, active participation in the learning process, striving for their development as successful managers in healthcare.

This study of motivational attitudes of freshmen students with a degree in "Management of health care" is inherently mikroprochvane, which is not exhaustive, but provides an opportunity to get a foretaste of the attitudes and expectations of their education

Key words: motivation, incentive motives, motives, needs, conscious needs, attitudes, expectations.

БЪРНАУТ – АКТУАЛЕН ПРОБЛЕМ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Елена Христева, Иво Димитров, Невен Енчев, Магдалена Александрова

BURN-OUT SYNDROME - A TOPICAL ISSUE FOR THE MANAGEMENT OF HUMAN RESOURCES IN HEALTHCARE

Elena Hristeva, Ivo Dimitrov, Neven Enchev, Magdalena Aleksandrova

***Резюме:** В статията се обсъжда нарастващото значение на синдрома на изтощение (прегаряне). Смята се, че това е нова болест, която възниква в резултат на продължителна и тежка криза. Burn-out синдромът се среща при всички социални професии. Те са свързани с проблемите на хората, нуждаещи се от социална, психологическа, физическа и друга професионална помощ. При такива обстоятелства работят медицинските специалисти, психолози, социални работници, деца и персонал в старчески домове. Предлагат се конкретни методи и подходи за решаване на този важен въпрос в ежедневието на медицинския персонал.*

***Ключови думи:** Burn-out синдром, емоционално изтощение, разочарование, апатия подпомагане на социалните професии.*

***Summary:** The article discusses the growing importance of the syndrome of exhaustion (burn-out). It is believed that this is a new disease that occurs due to prolonged and severe crisis period of transition to democratic change. Burn-out syndrome occurs in assisting social professions. They are related to the problems of people in need of social, psychological, physical and other professional assistance. In such circumstances, working medical staff, psychologists, social workers, children and staff in nursing homes. Reasoning methods and approaches to address this important issue in the daily activities of the medical staff.*

***Key words:** Burn-out syndrome, emotional exhaustion, disappointment, apathy assisting social professions.*

СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ В ОБУЧЕНИЕТО НА МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ

Невен Енчев, Елена Христова, Магдалена Александрова, Иво Димитров

SOCIAL ASPECTS OF TRAINING OF NURSES

Neven Enchev, Elena Hristeva, Magdalena Aleksandrova, Ivo Dimitrov

Резюме: В контекста на непрекъснатото обучение на медицинските сестри се разглеждат иновационни възможности и концептуални модели, които допринасят за оптимизирането на тяхното обучение. Особено се откроява така нареченото „обучение на работното място“, което съдейства не само за повишаване качеството на учебния процес, но и го прави по-интересен и привлекателен за обучаващите се.

Ключови думи: непрекъснато обучение, обучение на работното място, медицински сестри, социални аспекти, оптимизиране на медицинско обучение

Summary: In the context of continuous training of nurses are considered innovative features and conceptual models that contribute to the optimization of their training. Especially stands out so-called "job training", which helps not only to improve the quality of the learning process but also makes it more attractive to students.

Key words: continuous training, job training, nurses, social aspects, optimize medical training